Raadsvoorstel

Raadsvergadering: 14-05-24
Kenmerk: ADV/24 - 18059
Zaaknr: Z49290
Datum voorstel: 23-4-2024
Portefeuillehouder: Wethouder H. Brinkman

Onderwerp: Huisvesting Nieuwkomersonderwijs (NKO) in Meppel

Voorstel

De raad voor te stellen:

1. Per 1 augustus 2024 een regionale onderwijsvoorziening op één locatie te starten voor nieuwkomerskinderen van 6 – 19 jaar uit de gemeenten Meppel, Staphorst, Westerveld en De Wolden.
2. Onder voorbehoud van positieve besluitvorming deelnemende gemeenten een bedrag van €93.000 beschikbaar te stellen ter dekking van de huisvestingslasten van de Taalschool voor een periode van 3 schooljaren:
   2024: € 11.000
   2025: € 26.000
   2026: € 26.000
   2027: € 15.000
   En een eenmalige bijdrage voor onvoorziene kosten inrichting van €15.000.
3. De huurlasten te dekken uit bestemmingsreserve vluchtelingen, statushouders en opvang Oekraïners.

Inleiding

Alle kinderen hebben in Nederland recht op onderwijs. Ook nieuwkomerskinderen die de Nederlandse taal niet spreken. Of het nu gaat om arbeidsmigranten, statushouders, Oekraïense vluchtelingen, kinderen van expats of asielzoekers; alle nieuwkomers hebben recht op passend onderwijs.
Er zijn verschillende mogelijkheden om deze groep leerlingen onderwijs te bieden. Eén van de mogelijkheden is om kinderen meteen op reguliere scholen te laten instromen. In Staphorst zijn we van mening dat het reguliere onderwijs daar niet op ingericht is, deze opgave te groot is voor de scholen en we geen recht doen aan de ontwikkelmogelijkheden van anderstalige kinderen. Daarom kiezen we ervoor nieuwkomerskinderen eerst een jaar naar een nieuwkomersklas te laten gaan. Daar wordt veel aandacht besteed aan de Nederlandse taal. Wanneer er een goede basis is gelegd wat betreft de Nederlandse taal, stromen deze kinderen in het reguliere onderwijs in. Vervolgens duurt het nog ongeveer 4 jaar tot zij op hetzelfde taalniveau zitten als hun klasgenoten.

In de gemeente Meppel wordt al lange tijd onderwijs voor nieuwkomers in het primair onderwijs (6-12 jaar) georganiseerd in de vorm van speciale nieuwkomersklassen. Deze waren verdeeld over verschillende locaties van 1, 2 of 3 klassen. In deze klassen zaten vooral leerlingen uit Meppel, en enkele kinderen uit omliggende gemeenten, waaronder Staphorst.
Het aantal nieuwkomers is de afgelopen jaren toegenomen. Dat zien we ook in Staphorst. Echter is het als kleine gemeente, met relatief kleine aantallen, ingewikkeld om voor deze specifieke doelgroep in goed onderwijs te voorzien.

In de loop van 2022, met de komst van Oekraïense vluchtelingen, is in Meppel ook gestart met voortgezet onderwijs voor nieuwkomers. De afdeling voor het voortgezet onderwijs wordt in 2024 een officieel ISK, een internationale schakelklas. Nu zijn we nog afhankelijk van het ISK in Zwolle. Hier lopen we tegen wachtlijsten aan en hoge vervoerskosten.

Gemeenten en schoolbesturen in de regio Meppel werken daarom samen om het nieuwkomersonderwijs vorm te geven. Inmiddels is iets minder dan de helft van de leerlingen die momenteel onderwijs in Meppel volgt, ook woonachtig in de gemeente. De overige kinderen zijn afkomstig uit omliggende gemeenten waaronder Staphorst.
De schoolbesturen van Promes en VOMEO hebben in april 2024 een visiedocument opgesteld voor het inrichten van een Taalschool voor de regio Meppel, zie bijlage. Daarin wordt voorgesteld om alle onderwijs aan nieuwkomers in het primair en voortgezet onderwijs te concentreren op één locatie. Door meer volume te creëren kan een stabiele, sterke onderwijsorganisatie worden neergezet en ontstaat een breed expertisecentrum voor onderwijs aan anderstalige kinderen. Dit draagt bij aan de kwaliteit en continuïteit van het onderwijs, creëert het een aantrekkelijke werkplek voor de schaarse NT2-docenten (Nederlands als tweede taal-docenten), verbetert de doorstroom naar reguliere scholen en voorkomt segregatie. Hiermee beogen we alle kinderen een kansrijke start te geven in het Nederlandse onderwijs.

Argumenten
1.1 *Taalschool draagt bij aan kwalitatief goed onderwijs aan anderstalige kinderen*
Het bieden van voldoende onderwijsplaatsen aan anderstalige kinderen valt onder de zorgplicht van de gemeente. Het nieuwkomersonderwijs wordt nu versnipperd georganiseerd op verschillende onderwijslocaties, die ook nog eens regelmatig wisselen. In combinatie met het feit dat de schaarse NT2-docenten graag in een groter team met een vaste locatie werken zorgt dat ervoor dat de kwaliteit en continuïteit van het onderwijs onder toenemende druk staat. Door alle nieuwkomersonderwijs te concentreren op één locatie ontstaat een sterke onderwijsorganisatie die in staat is om nieuwkomerskinderen voor te bereiden op succesvolle integratie in het reguliere onderwijs.
Onderwijs aan anderstalige kinderen vraagt bovendien specifieke expertise, onder meer omdat vluchtelingenkinderen de Nederlandse taal niet machtig zijn en soms traumatische ervaringen hebben meegemaakt. Deze expertise is vaak niet of onvoldoende aanwezig in het reguliere onderwijs. Met het inrichten van een regionale taalschool wordt kennis en expertise gebundeld en beschikbaar voor het reguliere onderwijs. De periode van 3 jaar wordt gebruikt om te onderzoeken of en hoe het nieuwkomersonderwijs op termijn zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs kan worden vormgegeven.

1.2 *Voorkomen van segregatie in het reguliere onderwijs*
Een deel van de scholen in Staphorst heeft nauwelijks ervaring met NT2 onderwijs. We merken dat kinderen vanuit het NKO veelal doorstromen naar scholen met relatief veel anderstaligen. We zien graag een betere spreiding over de verschillende scholen in Staphorst. In samenspraak met de scholen is ervoor gekozen een commissie van doorstromen in te richten. Hierin zijn de verschillende besturen vertegenwoordigd. Samen wordt per kwartaal gekeken op welke school kinderen die doorstromen van NKO naar regulier het best geplaatst kunnen worden.
Dit om segregatie te verminderen, integratie te bevorderen en nieuwkomers zoveel mogelijk met de Nederlandse taal in aanraking te laten komen.
De gemeente is wettelijk verplicht (Wet Primair Onderwijs) om met het onderwijs te praten over het voorkomen van segregatie en het bevorderen van integratie.

1.3 *Een regionale aanpak is toekomstbestendig en sluit aan bij de huidige werkwijze*
Het nieuwkomersonderwijs wordt op dit moment al in samenwerking met omliggende gemeenten georganiseerd. Op 1 januari 2024 gingen 110 anderstalige kinderen naar school in Meppel (5 groepen basisonderwijs, 2 groepen voortgezet onderwijs), waarvan een deel afkomstig uit buurgemeenten.

Herkomst leerlingen die onderwijs volgen in Meppel stand 1 januari 2024 (incl. wachtlijst)			
Gemeente van herkomst	**Leerlingen basisonderwijs (NKO)**	**Leerlingen Voortgezet Onderwijs (ISK)**	**Totaal**
Meppel	34	12	46
Westerveld	16	18	34
Staphorst	17		17
De Wolden	4	5	9
Steenwijkerland	4		4
Totalen	**75**	**35**	**110**

De verwachting is dat het aantal nieuwkomerskinderen de komende jaren toeneemt, onder meer vanwege de recent aangenomen spreidingswet en het feit dat de meeste nieuwkomersvoorzieningen in de regio tegen capaciteitsproblemen aanlopen. Op moment van schrijven is er op het ISK in Zwolle een wachtlijst van 70 leerlingen. Vanuit Staphorst zijn inmiddels 3 leerlingen aangemeld voor een intake bij het ISK Meppel.
Met een regionale aanpak zorgen we voor een kwalitatief goed onderwijsaanbod voor deze leerlingen, ongeacht de lokale, regionale, landelijke en mondiale situatie van het moment. Zo is het nieuwkomersonderwijs (NKO) in Meppel in 2022 flink opgeschaald door de plotselinge instroom van Oekraïense leerlingen.
Ook in omliggende gemeenten zijn tijdelijke onderwijsvoorzieningen ingericht, omdat er in de basis geen voorziening aanwezig was. Tijdelijke en kleine voorzieningen zijn kwetsbaar. De kwaliteit van het onderwijs is minder gewaarborgd en het is lastiger om personeel vast te houden. Door een voorziening met een regiofunctie op te zetten zorgen we voor kwalitatief goed en toekomstbestending nieuwkomersonderwijs. Op- en afschalen is makkelijker wanneer de basis aanwezig is.

1.5 *Locatie Werkhorst 36-40 is geschikt en beschikbaar*
In Meppel en omliggende gemeenten zijn geen (school)gebouwen die voldoende capaciteit hebben om alle nieuwkomersonderwijs op één locatie aan te bieden. De beoogde locatie aan de Werkhorst heeft die ruimte wel en komt per 1 augustus beschikbaar. Het gebouw heeft al enkele jaren een onderwijsfunctie. Het wordt gehuurd door Terra VO. Dat maakt dat het gebouw eenvoudig en zonder ingrijpende aanpassingen ingezet kan worden voor de Taalschool. Het geeft mogelijkheid om uit te breiden naar 12 groepen.

1.6 *Geconcentreerde huisvesting is noodzakelijk om nieuwkomers onderwijs te kunnen blijven bieden*
We zouden ervoor kunnen kiezen om geen regionale taalschool te ondersteunen, maar vooral lokaal onderwijs te verzorgen op de manier waarop dat tot nu toe is gebeurd: versnipperd over leegstaande lokalen op verschillende bestaande locaties. De verwachting is echter dat het dan heel moeilijk zal zijn om docenten te vinden en te behouden. De huidige docenten hechten veel waarde aan het vooruitzicht volgend schooljaar een eigen gebouw en groot team te hebben. Mocht dit niet doorgaan, dan is de verwachting dat er volgend schooljaar geen of te weinig docenten zijn om onderwijs te bieden. Dit betekent dat de wachtlijsten oplopen en leerlingen noodgedwongen thuis komen te zitten.

2.1 *Huisvestingslasten worden gezamenlijk gedragen*
Er zijn geen bestaande schoolgebouwen beschikbaar die voldoende capaciteit bieden om het alle nieuwkomersonderwijs te concentreren op één locatie. Alternatieve huisvesting is daarom noodzakelijk om dit initiatief te realiseren. Dit brengt huurlasten met zich mee. Alle deelnemende gemeenten hebben aangegeven voor de komende drie jaren bereid te zijn naar rato van het aantal leerlingen bij te dragen in de huisvestingslasten onder voorbehoud van besluitvorming door colleges en gemeenteraden. Op dit moment ontvangt Meppel nog geen financiële bijdrage vanuit andere gemeenten. De exploitatielasten van de taalschool worden in rekening gebracht bij de schoolbesturen.

3.1 *Behoefte aan een Taalschool is een direct gevolg van de opvang van vluchtelingen*
Staphorst biedt al langere tijd opvang aan mensen die hun thuisland hebben moeten ontvluchten. Het gaat zowel om statushouders als de opvang van mensen die de oorlog in Oekraïne zijn ontvlucht. Voor de kinderen onder hen is het van wezenlijk belang dat ze naar school kunnen en zo goed mogelijk kunnen integreren. De behoefte aan een Taalschool komt dan ook direct voort uit de opvang van vluchtelingen in Staphorst en omliggende gemeenten. Daarom wordt voorgesteld de huisvestingslasten te dekken uit de beoogde bestemmingsreserve.

3.2 E*r is snel duidelijkheid nodig over een locatie*
De schoolbesturen die uitvoering geven aan het nieuwkomersonderwijs hebben zo snel mogelijk duidelijkheid nodig over waar het nieuwkomers onderwijs plaats gaat vinden in het nieuwe schooljaar.

Kanttekeningen

1.1 *Taalschool idealiter niet of minder nodig*

In de meest ideale situatie is een zelfstandige taalschool niet nodig, omdat kinderen een passend onderwijsaanbod krijgen op een reguliere school. De praktijk leert echter dat dit nog niet mogelijk is. In het reguliere onderwijs is nog onvoldoende expertise aanwezig om deze specifieke doelgroep goed te begeleiden. Om die reden wordt de periode van 3 jaar benut om in te zetten op brede expertisedeling en wordt onderzocht in hoeverre de taalschool als zelfstandige voorziening op den duur kan worden afgeschaald.

1.2 *Geen aanvullende bekostiging van het Rijk*

De gemeente heeft een zorgplicht voor het bieden van voldoende onderwijsplekken aan nieuwkomerskinderen. Het inrichten van een zelfstandige voorziening is echter een keuze. Om die reden is geen sprake van aanvullende bekostiging vanuit het Rijk. Om die reden hebben alle deelnemende gemeenten aangegeven bereid te zijn bij te dragen in de huisvestingslasten naar rato van het aantal leerlingen. Daarnaast dragen alle deelnemende gemeenten bij aan de onvoorziene kosten voor het geschikt maken van het gebouw en buitenruimte.

Voor VO leerlingen, het ISK, ontvangt de gemeente Meppel een bijdrage vanuit het rijk. Deze bijdrage is echter niet toereikend om te voorzien in de nieuwkomers onderwijs. Het restant van de huurlast van het VO deel wordt evenredig onder de deelnemende gemeenten verdeeld. Vanuit Staphorst zullen we de komende jaren gebruik maken van het ISK in Meppel.

Risico's

Jaarlijks maken we op 1 januari de verdeling van leerlingen per gemeente inzichtelijk. Indien er zich grote verschillen voordoen, zullen we de bijdrage herijken.

Financiën

Gemeente Meppel gaat de huurovereenkomst aan met de eigenaar van het pand aan de Werkhorst 36-40. De huurlasten worden gezamenlijk gedragen door de deelnemende gemeenten. De exploitatielasten worden in rekening gebracht bij de uitvoerende schoolbesturen. De huurlasten voor rekening van de gemeente Staphorst worden gedekt uit de bestemmingsreserve vluchtelingen, statushouders en opvang Oekraïners.

Omschrijving	**Bedragen x €1.000 Plus = voordeel / min = nadeel**			
	2024	**2025**	**2026**	**2027**
Totale Huurlasten Taalschool Regio Meppel	58	140	140	82
Bijdrage gemeente Staphorst naar rato aantal leerlingen.	11	26	26	15
Bijdrage overige deelnemende gemeenten.	47	114	114	67

De huur van het pand start op 1 augustus. Betekent dat het eerste en laatste schooljaar de huurlasten zijn verdeeld over twee jaarschijven.

Iedere deelnemende gemeente stelt eenmalige een bedrag van € 15.000 voor onvoorziene kosten van de inrichting en de buitenruimte beschikbaar.

Uitvoering
Na besluitvorming wordt dit voorstel uitgewerkt in een samenwerkingsconvenant met de deelnemende gemeenten en schoolbesturen. Het convenant wordt ter vaststelling wordt aangeboden aan het college. De huurovereenkomst wordt per 1 augustus 2024 aangegaan onder voorbehoud van positieve besluitvorming deelnemende gemeenten.

Communicatie
Na besluitvorming worden schoolbesturen, omwonenden en overige gebruikers van de beoogde locatie geïnformeerd.

Digitaal bijgevoegd / ter inzage liggende stukken
1. Visiedocument Taalschool regio Meppel april 2024

Burgemeester en wethouders van Staphorst,

J. ten Kate , burgemeester.

M. Kragting-de Groot , secretaris.

De raad van de gemeente Staphorst; Zaaknr. Z49290

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 23-04-24

Gelet op:
Huisvesting Nieuwkomersonderwijs (NKO) in Meppel

B E S L U I T:

1. Per 1 augustus 2024 een regionale onderwijsvoorziening op één locatie te starten voor nieuwkomerskinderen van 6 – 19 jaar uit de gemeenten Meppel, Staphorst, Westerveld en De Wolden.
2. Onder voorbehoud van positieve besluitvorming deelnemende gemeenten een bedrag van €93.000 beschikbaar te stellen ter dekking van de huisvestingslasten van de Taalschool voor een periode van 3 schooljaren:
   2024: € 11.000
   2025: € 26.000
   2026: € 26.000
   2027: € 15.000
   En een eenmalige bijdrage voor onvoorziene kosten inrichting van €15.000.
3. De huurlasten te dekken uit bestemmingsreserve vluchtelingen, statushouders en opvang Oekraïners.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Staphorst van 28-05-24

J. ten Kate , voorzitter

S.M.H. Voortman ,griffier